

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

عنوان:

بررسی مضامین و زبان شعر احمد عزیزی

استاد راهنما:

دکتر فاطمه مدرسی

تنظیم و نگارش:

محمد نعمانی

بهمن ۱۳۹۲

صلى الله عليه وسلم

سپاس و ستایش

به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد

سپاس و ستایش آن گوهر بی‌بدیل هستی راست که وجود آدمی را مزین به عقل و دانش نموده است. درود و سلام بی‌پایان بر خاتم پیامبران محمدمصطفی (ص) و امامان (ع) که ستارگان هدایت بشری به سوی سعادت ابدی و بهشت جاودان و قرار گرفتن در جوار رحمت الهی بوده‌اند. خدای را بی‌نهایت سپاسگزارم که توفیق انجام این تحقیق را به این ناچیز عنایت فرمود. از زحمات بی‌دریغ استاد گرامی‌ام سرکار خانم دکتر مدرسی که شمع راه این حقیر در تمام مراحل تحصیل بوده نهایت تقدیر و تشکر را دارم چرا که اگر پیشنهادها و نظرات و دریای علم ایشان نبود به یقین این مختصر هم اینگونه که هست، نمی‌بود.

چکیده

احمد عزیزی یکی از شاعران معاصر ادبیات فارسی است که در زمینه اشعار وطنی و مذهبی گامی بسزا و بسیار مؤثر برداشته است. او آثاری از قبیل کفشهای مکاشفه، شرحی آواز، ملکوت تکلم، خوابنامه و باغ تناسخ، خواب رؤیا، خواب میخک و... رابه دنیای شعر و ادب فارسی ارزانی داشته است. در این پژوهش سعی بر آن است تا ویژگی‌های سبکی این شاعر با توجه به زبان و ویژگی‌های ادبی و مضامین آن به روش تحلیلی- توصیفی مورد بررسی و مذاقه قرار گیرد.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، احمد عزیزی به گذشته ادبیات فارسی بویژه سبک خراسانی و خصایص شعری و محتوای ادبی و فکری شاعران آن دوران، توجه خاص داشته است. اشعار وی دارای زبانی فاخر و روان و گیرا با صلابت و استواری معهود در سبک خراسانی و در اکثر موارد زود فهم می‌باشد. به مدد اعتقاد شیعی او یکی از زیباترین مدح و توصیف و توجه به ائمه‌ی اطهار را در شعر او می‌بینیم. در سطح ادبی در اشعار احمد عزیزی توجه او به آرایه‌های بیانی و بدیعی و زیبایی‌های معنوی کلام در عین توجه به جانب ظاهر سخن و رعایت آن و آرایه‌های لفظی به چشم می‌خورد. به دلیل احاطه و تسلط کامل عزیزی بر ادبیات فارسی زیباترین اشارات به وقایع و رخدهای تاریخی و ادبی و اساطیری در آثار او جلوه گر است. اما با وجود توجه او به ادبیات کهن و تتبع زبان آن باید به یکی از عمده ترین درون مایه‌های شعری او که انقلاب اسلامی و مضامین انقلابی و شهدا و مقام و جایگاه آنها می‌باشد نیز اشاره کرد. لازم به ذکر است که در آثار و اشعار عزیزی عرفان اسلامی برگرفته از عرفان مولانا و مضامین آن نیز دیده می‌شود.

کلید واژه :

احمد عزیزی، مضامین، زبان شعر، ادبیات پایداری، سطح ادبی، عرفان، شعر معاصر

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
.....	چکیده
۱.....	فصل اول: کلیات
۲.....	مقدمه
۲.....	تعریف مسئله و فرضیه
۳.....	اهداف تحقیق
۳.....	پیشینه‌ی تحقیق
۳.....	روش تحقیق
۴.....	دشواری‌های تحقیق
۴.....	فرضیه
۴.....	پیشنهاد برای تحقیقات آتی
۵.....	فصل دوم: نگاهی به زندگی و آثار احمد عزیزی
۶.....	نگاهی به زندگی و آثار احمد عزیزی
۸.....	فصل سوم: بخش اول سطح زبانی
۹.....	زبان
۹.....	زبان ادبی
۱۲.....	زبان محاوره
۱۳.....	آشنایی زدایی
۱۴.....	باستان‌گرایی
۱۴.....	باستان‌گرایی واژگانی
۱۵.....	ساختار اسم
۱۷.....	ساختار صفت
۱۸.....	صفات ساده‌ی قدیمی
۱۹.....	صفات مشتق قدیمی
۲۰.....	صفات مرکب قدیمی
۲۲.....	ساختار فعل
۲۲.....	افعال ساده‌ی آرکائیک

۲۴.....	فعل‌های پیشوندی.....
۲۶.....	فعل‌های مرکب.....
۲۷.....	افعال گروهی (عبارت فعلی).....
۲۹.....	افعال نیشابوری.....
۲۹.....	فعل دعایی.....
۳۰.....	ساختار قید.....
۳۲.....	حروف.....
۳۲.....	شکل قدیمی حروف.....
۳۳.....	کاربرد ادات تشبیه کهن.....
۳۳.....	کاربرد تلفظ کهن واژگان.....
۳۵.....	افزایش و کاهش.....
۳۶.....	ساخت نحوی کهن (باستان‌گرایی نحوی).....
۳۷.....	جابجایی اجزای فعل.....
۳۸.....	جابجایی اجزای فعل مرکب.....
۳۸.....	پیشی گرفتن جزء اصلی فعل بر جزء معین.....
۳۹.....	فاصله افتادن بین دو جزء فعل.....
۴۰.....	کاربرد فعل امر بدون «ب».....
۴۱.....	کاربرد «یای» اشباع شده ساکن به جای کسره‌ی اضافه.....
۴۱.....	ساخت نحوی کهن حروف.....
۴۳.....	کاربرد حرف «را» و مفاهیم آن.....
۴۵.....	کاربرد حروف اضافه.....
۴۵.....	کاربرد حرف اضافه «به» در مفهوم «در».....
۴۶.....	کاربرد حرف اضافه «به» در مفهوم «با».....
۴۶.....	کاربرد حرف «با» در مفهوم «مقابل» و «برابری».....
۴۷.....	آوردن مفعول با دو حرف اضافه.....
۴۷.....	آوردن دو حرف اضافه برای یک متمم.....
۴۸.....	پرش ضمیر.....
۴۹.....	نتیجه.....

۵۰	بخش دوم
۵۰	بیان
۵۰	تشبیه
۵۱	ارکان چهارگانه‌ی تشبیه
۵۱	انواع تشبیه از حیث ذکر و حذف وجه شبه و انواع آن
۵۱	تشبیه مفصل
۵۲	تشبیه مجمل
۵۳	تشبیه بلیغ
۵۳	تشبیه مؤکد
۵۴	تشبیه مرسل
۵۴	انواع تشبیه از لحاظ دو رکن اصلی
۵۴	تشبیه مفرد
۵۵	تشبیه مرکب
۵۵	تشبیه مقید
۵۵	انواع تشبیه به اعتبار حسی و عقلی بودن طرفین آن
۵۶	هر دو طرف تشبیه حسی اند
۵۶	مشبه عقلی و مشبه به حسی
۵۷	مشبه حسی و مشبه به عقلی
۵۷	هر دو طرف تشبیه عقلی است
۵۸	انواع تشبیه به اعتبار متعدد بودن طرفین آن
۵۸	تشبیه تسویه
۵۸	تشبیه جمع
۵۹	تشبیه مفروق
۵۹	تشبیه ملفوف
۵۹	انواع دیگر تشبیه
۵۹	تشبیه مضمَر
۶۰	تشبیه تفضیل
۶۰	تشبیه مقلوب یا معکوس

۶۰	تشبیه مشروط
۶۱	تشبیه خیالی
۶۱	تشبیه وهمی
۶۱	اضافه تشبیهی
۶۲	استعاره
۶۳	انواع استعاره از حیث ذکر و حذف طرفین آن
۶۳	استعاره‌ی مصرحه
۶۳	استعاره‌ی مصرحه‌ی مجردة
۶۳	استعاره‌ی مصرحه‌ی مطلقه
۶۴	استعاره‌ی مصرحه‌ی مرشحه
۶۴	استعاره‌ی مکنیه یا بالکنایه
۶۵	استعاره‌ی تبعیه
۶۶	آنیمیسیم یا جاندار انگاری
۶۸	مجاز
۶۸	علاقه‌ی کلیت و جزئیت
۶۸	علاقه‌ی حال و محل یا ظرف و مظروف
۶۸	علاقه‌ی لازمیت و ملزومیت
۶۸	علاقه‌ی سببیت یا علت و معلول
۶۹	علاقه‌ی آلت
۶۹	علاقه‌ی عموم و خصوص
۶۹	علاقه‌ی ما کان و ما یکون
۶۹	علاقه‌ی جنس
۶۹	علاقه‌ی بدلیت و پی آمد
۶۹	علاقه‌ی قوم و خویشی
۷۰	علاقه‌ی صفت و موصوف یا مضاف و مضاف الیه
۷۰	علاقه‌ی احترام
۷۰	علاقه‌ی مجاورت
۷۰	علاقه‌ی تضاد

۷۰علاقه‌ی غلبه
۷۰علاقه‌ی شباهت
۷۱تلمیح
۷۲تلمیحات مرکزی
۷۳تلمیح به داستان‌های عرفانی
۷۳تلمیح به داستان‌های پیامبران
۷۷تلمیح به اساطیر ایرانی
۷۹پارادوکس
۸۰آیات و احادیث
۸۳نتیجه
۸۴بخش سوم
۸۴بدیع
۸۴تکرار
۸۵تکرار مصوت‌های کوتاه
۸۵تکرار مصوت‌های بلند
۸۶صامت
۸۷تکرار واژه
۸۷تکرار عبارت
۸۸تجنیس
۸۸جناس تام
۸۹جناس ناقص
۹۰جناس زاید
۹۱جناس مضارع و لاحق
۹۲جناس مطرف
۹۳جناس خط (مصحف)
۹۴جناس لفظی
۹۴اشتقاق
۹۵شبه اشتقاق

۹۵.....	واج آرایی.....
۹۶.....	تضمین المزدوج.....
۹۷.....	موازنه.....
۹۸.....	ترصیع.....
۹۸.....	مراعات النظر.....
۹۹.....	تضاد.....
۱۰۰.....	حس آمیزی.....
۱۰۱.....	نتیجه.....
۱۰۱.....	عنصر رنگ.....
۱۰۵.....	نتیجه.....
۱۰۶.....	انواع موسیقی.....
۱۰۷.....	موسیقی بیرونی.....
۱۰۷.....	موسیقی کناری.....
۱۰۷.....	موسیقی داخلی.....
۱۰۷.....	موسیقی معنوی.....
۱۰۹.....	بخش چهارم.....
۱۰۹.....	مضامین.....
۱۰۹.....	مضامین دینی - عرفانی.....
۱۱۰.....	تجلی.....
۱۱۱.....	دنیا.....
۱۱۱.....	بهشت و دوزخ.....
۱۱۲.....	موت.....
۱۱۲.....	تشبیه.....
۱۱۳.....	تنزیه.....
۱۱۳.....	حیرت (تحیر).....
۱۱۴.....	ابتلا.....
۱۱۴.....	حجاب.....
۱۱۵.....	صحو و سُکر.....

۱۱۵ شَطَح
۱۱۶ عَقْل
۱۱۶ عَاشُورَا
۱۲۰ مَضَامِينِ اعْتِقَادِي
۱۲۱ خَدَا وَ تَجَلِي آن
۱۲۱ شَهَدَا
۱۲۱ رَهْبِرَانِ اِنْقِلَاب
۱۲۱ مَدَح وَ سَتَايشِ آنَان
۱۲۲ دَر سُوگوَارِي وَ فِرَاق
۱۲۲ شَعْرِ اِنْقِلَابِي
۱۲۴ مَضَامِينِ مَرْبُوطِ بَه طَبِيعَت
۱۲۶ مَضَامِينِ غَيْرِ مَتَنظَرَه (مَضَامِينِ چَكْشِي)
۱۲۷ مَصَادِيقِ نَظَرِيهِي بَيْنَامَتَنِي
۱۲۸ تَأْتِيرِ پَذِيرِي زَبَانِي اَز شَعْرَايِ پِيَشِ اَز خُود
۱۲۹ تَأْتِيرِ پَذِيرِي هَايِ مَضْمُونِي اَز شَاعِرَانِ پِيَشِين
۱۳۲ تَأْتِيرِ پَذِيرِي هَايِ وَزْنِي
۱۳۳ تَأْتِيرِ پَذِيرِي هَايِ اِصْطِلَاحِي
۱۳۵ نَمُونَه هَايِ دِيْگَر
۱۳۷ نَتِيْجَه گِيرِي
۱۴۰ فِهْرَسْتِ مَنَابِعِ وَ مَأْخَذ

فصل اول

کلیات

مقدمه

احمد عزیزی یکی از شاعران معاصر است که اشعارش را با بیان دغدغه‌های زندگی در روزگار امروز همراه کرده است. حوزه‌ی تداعی معانی در شعر او متأثر از فضل‌نمایی‌ها در حوزه اطلاعات عرفانی، ادبی، فلسفی و مذهبی است تا حدی که هنگام آفرینش فضای معنوی و صور خیال در شعرش، علاوه بر آیات، احادیث، اصطلاحات عرفانی، اسلامی، فلسفی و ادبی، نام شاعران و دانشمندان ایرانی و غربی و کتاب‌هایشان، اسامی گل‌ها و فصل‌ها، نام خیابان‌ها و محله‌های تهران، حتی دستگاه‌های مکانیکی و قطعات ماشین، موثر بوده است. احمد عزیزی یک هندسه‌ی آفرینش شعری دارد. این هندسه‌ی آفرینش شعری باعث ایجاد اشعاری به سبک هندی بویژه شیوه‌ی بیدل دهلوی می‌شود. به این ترتیب که او یک مضمون را همانند بیدل از طبیعت می‌گیرد و آن را در کارخانه‌ی تخیل خود که به حق باید صفت سازنده را «به علت سازندگی گسترده او در سطح واژگان و لو خلاف دستور زبان فارسی» بدان نسبت داد، آنقدر می‌پروراند و بدان مفاهیم و مضامین انتزاعی اضافه می‌کند که گاهی منجر به ابهام در رسایی معنا می‌شود. در میان ویژگی‌های سبکی او باید به عرفان اجتماعی او در اشعارش نیز اشاره کرد. اما توجه خاص او به سهراب سپهری و بیدل دهلوی، داشتن تصاویر نو و استفاده از قهرمانان تاریخی و افسانه‌ای در کنار هم، در برخی از اشعار او کاملاً آشکار است. این پژوهش بر آن است تا جایی که ممکن است با بررسی زبانی و مضمونی اشعار او و توجه به تأثیر‌پذیری‌های او از شاعران طراز اول ادبیات فارسی، نا-گفته‌های بسیاری را در مورد این شاعر بیان نموده، و با معرفی گر چه مختصر او گامی بسزا و در خور آثار گرانقدر او بردارد.

تعریف مسئله و فرضیه

احمد عزیزی بی شک یکی از شاعران برجسته‌ی معاصر شعر و ادب پارسی است که به نوبه‌ی خود به لحاظ تسلط کامل بر ادبیات امروز و کهن گامی مؤثر در جهت پیشرفت ادبیات معاصر برداشته است. جهان بینی خاص او، افکار و اندیشه‌های عرفانی، زبان آرکائیک شعر او در میان هم عصرانش بی مانند است. اما دریغ که چنین شاعری با کوله باری از آثار گرانقدر در حوزه‌ی عرفان اسلامی و مدح اهل بیت عصمت و طهارت (ع) باز هم برای برخی از ادب دوستان ناشناخته مانده است. اصلی‌ترین بحثی که

باعث نگارش این نوشته شده و بیان اصلی این تحقیق را به خود اختصاص داده است، بررسی زندگی، آثار، مضامین و زبان شعر این شاعر معاصر، با اندک توجهی به ظرافتها و زیبایی‌های شعری او می‌باشد.

اهداف تحقیق

اهداف نگارنده از این تحقیق ناچیز را می‌توان در چند مورد ذیل خلاصه کرد:

- ۱- مروری بر زندگی احمد عزیزی، به امید معطوف کردن توجه فرهیختگان و ادب دوستان به شاعری توانمند در عرصه ادب فارسی اما فراموش شده بر بستر بیماری.
- ۲- بررسی دریای بی‌کران مضامین شعری او.
- ۳- کنکاش پیرامون زبان شعر او با تأکید بر باستان‌گرایی در شعرش در حوزه واژگان و نحو جمله.
- ۴- بررسی میزان بهره‌مندی احمد عزیزی از آرایه‌های بیانی و بدیعی در شعر خویش.
- ۵- بررسی شعر انقلابی، عرفانی و عاشورایی احمد عزیزی.

پیشینه‌ی تحقیق

دریغ و افسوس که در خصوص شاعری همانند احمد عزیزی که اشعار و کتب او پر از افکار و اندیشه‌های عرفانی و سرشار از انواع باستان‌گرایی‌ها و احیای زبان و مضامین شعر سبک خراسانی در متن شعر امروز می‌باشد و مجموعه‌ی آثار اودریایی پر از مروارید تشبیهات بکر و جدید و استعارات زیبای امروزی با تأکید بر ساخت کهن جملات فارسی می‌باشد، تاکنون کار و تحقیق قابل ملاحظه‌ای انجام نشده است. و حتی زندگی‌نامه‌ی این شاعر در کتبی که به صورت کاملاً مختصر نامی از او برده‌اند، وجود ندارد. هم‌چنین تا آنجایی که نگارنده اطلاع دارد، تحقیق و پژوهشی در این مورد تحت عنوان پایان‌نامه انجام نگرفته است.

روش تحقیق

این پژوهش از روش تحلیلی - توصیفی بهره برده و از طریق فیش برداری از کتاب‌های کتابخانه صورت پذیرفته است.

دشواری‌های تحقیق

معلوم نظر همه ادیبان و فرهیختگان می‌باشد که هنگام بحث و تحقیق در مورد یک شاعر معاصر بزرگترین مشکل می‌تواند عدم وجود کتاب و نوشته‌ی معتبری در این مورد باشد. در حالی که این چنین مشکلی در مورد هیچ یک از شاعران کلاسیک وجود ندارد، زیرا افراد زیادی به تحقیق در مورد آرا، افکار، زندگی، زیبایی‌های شعری و سبک شاعری و دیگر جنبه‌ها در مورد شعرشان پرداخته‌اند. اما این مسئله در مورد شاعران معاصر بویژه شاعری هم چون عزیزی که زندگی و شعر او چندان شناخته شده مردم و حتی ادیبان نیز نمی‌باشد صدق نمی‌کند. در دسترس نبودن آثار او حتی در شهرها و استانهای اطراف، نبود کتابی بخصوص در آن مورد و از مشکلات این حقیر در این راه بود.

فرضیه‌ها

احمد عزیزی از شاعران انقلابی عصر حاضر است.
عرفان و مضامین عرفانی موجود در شعر عزیزی برگرفته از مولانا و اندیشه‌های وی می‌باشد.
احمد عزیزی سبک و سیاق خاص شعر خود را دارد.
در آثار احمد عزیزی تلمیح به داستان‌های پیامبران و اساطیر ایرانی و آیات قرآنی و اقتباس از اشعار و آرا و اندیشه‌های شاعران گرانقدر چون مولانا و دیده می‌شود.

پیشنهاد برای تحقیقات آتی

- ۱- بررسی عرفان اسلامی در اشعار احمد عزیزی.
- ۲- بررسی جایگاه اهل بیت عصمت و طهارت (ع) در آثار احمد عزیزی.
- ۳- هنجار گریزی در اشعار احمد عزیزی.
- ۴- تاثیر پذیری احمد عزیزی از شاعران گذشته در حوزه‌ی زبان و اندیشه.
- ۵- عرفان احمد عزیزی با تأکید بر تاثیرپذیری او از عرفان مولانا.

فصل دوم

نگاهی به زندگی و آثار احمد عزیزی

نگاهی به زندگی و آثار احمد عزیزی

احمد عزیزی در سال ۱۳۳۷ در شهر سرپل ذهاب دیده به جهان گشود و تحصیلات خویش را در زادگاهش تا ششم متوسطه ادامه داد. این شاعر پرشور پس از پیروزی انقلاب اسلامی با دارا بودن حافظه‌ای سرشار و نیز با توجه به وسعت اطلاعاتی که در زمینه ادب و عرفان داشت به عنوان معلم فلسفه اسلامی در جهاد سازندگی مشغول به کار شد. وی همزمان با تدریس فلسفه، کار سرایش شعر را پی گرفت و در این پی گیری به رشد قابل ملاحظه‌ای رسید، تا آنجا که سبک و سیاق خاص خویش را پدید آورد. او هم چنین به عنوان عضو شورای فرماندهی سپاه پاسداران و سرپرست روابط عمومی این نهاد فعالیت داشته است.

تلاش احمد عزیزی به عنوان یک شاعر صاحب سبک تا آنجا پیش رفت که به عنوان نویسنده به همکاری روزنامه کیهان، جمهوری اسلامی و مجلات صبح و نیستان، به دریافت تشویق نامه به خط مقام معظم رهبری نائل آمد. عزیزی شاعر انقلاب و مداح اهل بیت (ع) که از ۱۵ اسفندماه ۸۶ به دلیل کاهش سطح هوشیاری به کما رفته است، همچنان در وضعیت نیمه هوشیار در بیمارستانی در کرمانشاه تحت مراقبت است.

از آثار اوست:

۱. کفش‌های مکاشفه ۱۳۶۷ش، نشر الهدی.
۲. شرحی آواز ۱۳۶۸ش، سوره مهر.
۴. ترجمه‌ی زخم، شطح ۱۳۷۰ش، نشر روزنه.
۳. خوابنامه و باغ تناسخ، مثنوی ۱۳۷۱ش، نشر برگ.
۵. باران پروانه، ۱۳۷۱ش، نشر برگ.
۶. رودخانه رؤیا، ۱۳۷۱ش، نشر برگ.
۷. ملکوت تکلم، ۱۳۷۲ش، نشر روزنه.
۸. نافله ناز، ۱۳۷۵ش، نشر برگ.
۹. خورشید از پشت خیزران، ۱۳۸۲ش، نشر سروش.
۱۰. شب‌نم‌های شبانه، ۱۳۸۲ش، نشر ابا صالح.
۱۱. یک لیوان شطح داغ، ۱۳۸۵ش، کتاب نیستان.
۱۲. خواب میخک، ۱۳۸۶، نشر تکا.
۱۳. طغیان ترانه، شعر، ۱۳۸۷ش، کتاب نیستان.

۱۴. قوس غزل، شعر، ۱۳۸۷ش، کتاب نیستان.
۱۵. شطحی برای زندگی، ۱۳۸۸ش، دفتر توسعه کتاب ایران.
۱۶. ناودان الماس، کتاب نیستان.
۱۷. رؤیای رؤیت، ۱۳۸۹ش، نشر سروش.

فصل سوم

بخش اول:

سطح زبانی اشعار احمد عزیزی

۱- زبان

فردینان دوسوسور زبان‌شناس سوئیسی (۱۹۱۳، ۱۸۵۷) که بررسی علمی زبان را در آغاز سده بیستم، بر شالوده‌های نوینی پایه‌گذاری کرد، زبان را نظامی بالقوه می‌داند که تنها در ذهن اهل زبان وجود دارد و متشکل از علایمی است که ارتباطی یک به یک با مقولات دنیای خارج دارند و از قوانینی مشخص پیروی می‌کنند. هدف او بررسی عینی این نظام بدون در نظر گرفتن بُعد زمان و تأثیرات آن بود. سوسور کوشید تا نشان دهد زبان مجموعه‌ای از صداها و واژه‌ها نیست بلکه نظامی از نشانه‌هاست که بیانگر مفاهیم است، از این رو با نظام‌های نشانه‌ای دیگر قابل مقایسه می‌باشد، هر چند که متفاوت از همه آنهاست. (مدرسی: ۱۳۸۵: ۱۷۶)

زبان ادبی

این زبان بویژه زبان شعر، زبانی است دارای نشانه‌های تصویری. دیدرو فیلسوف و نویسنده فرانسوی مشهور قرن هیجدهم، می‌گوید: در شعر بر خلاف زبان هر روزی، اشیاء مقارناً هم گفته و هم تصویر می‌شوند. در زبان ادبی بر خلاف زبان علمی، مخاطب پیش از آن که به مدلول و معنی کلمات و تعبیرات دست یابد، به لفظ آنها توجه می‌کند. در این مقام، معانی در حکم اشیایی هستند که گویی پس جام شیشه‌ای پر نقش و نگاری دیده می‌شوند. (همان: ۱۷۹)

در این بخش بحث پیرامون زبان ادبی احمد عزیززی است. با جود اینکه در زبان ادبی معیارها و ملاک‌های بیان، تغییر می‌کنند اما نمی‌توان گفت که همه‌ی شاعران به یک اندازه در بیان شاعرانه موفق هستند. به یقین هر شاعری که در بیان مطلب خود بدون خلل، از زیباترین کاربردهای زبان ادبی کمک بگیرد و به شگفتی زبان خود بیافزاید، زبانی خاص تر از دیگری خواهد داشت. البته در این راه استفاده از آرایه‌های ادبی موجود در زبان فارسی اما نه به همان صورت کهن، بلکه با ایجاد تغییرهای نوین در ساخت و بیان آنها می‌تواند کمک شایانی به زبان شاعرانه‌ی شاعر نماید. چنان به نظر می‌رسد که استفاده از کلیه‌ی امکانات زبان ادبی و شاعرانه در عین هماهنگی و سازگاری از عمده علل موفقیت در زبان ادبی و شاعرانه است. در ذیل نگارنده برخی از این عوامل و علل را دسته بندی کرده و سعی بر آن دارد تا